Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

17. listopada 2013.*

„Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 15. stavak 1. točka (c) – Nadležnost za potrošačke ugovore – Možebitno ograničenje te nadležnosti na ugovore sklopljene na daljinu – Uzročna veza između trgovačke ili profesionalne aktivnosti, usmjerene putem interneta prema državi članici u kojoj potrošač ima domicil, i sklapanja ugovora“

U predmetu C-218/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je podnio Landgericht Saarbrücken (Njemačka), odlukom od 27. travnja 2012., koju je Sud zaprimio 10. svibnja 2012., u postupku

Lokman Emrek

protiv

Vlade Sabranovica,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Ilešič, predsjednik vijeća, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (izvjestiteljica) i E. Jarašiūnas, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: A. Impellizzeri, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 25. travnja 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za L. Emreka, M. Kurt, *Rechtsanwalt*,

— za V. Sabranovica, M. Mauer, *Rechtsanwältin*,

— za belgijsku vladu, T. Materne i J. C. Halleux, u svojstvu agenata,

— za francusku vladu, B. Beaupère-Manokha, u svojstvu agenta,

— za luksemburšku vladu, P. Frantzen i C. Schiltz, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju, A.-M. Rouchaud-Joët i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 18. srpnja 2013.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001, L 12, str. 1) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između L. Emreka i V. Sabranovica čiji predmet su zahtjevi podneseni temeljem jamstva nakon sklapanja ugovora o kupoprodaji rabljenog automobila.

Pravni okvir

3 U uvodnoj izjavi br. 11 Uredbe br. 44/2001 navedeno je da „[p]ropisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica. Domicil pravne osobe mora biti autonomno utvrđen kako bi zajednička pravila bila transparentnija i kako bi se izbjegli sukobi nadležnosti.”

4 U skladu s uvodnom izjavom 13. navedene uredbe, kad je riječ o ugovorima o osiguranju, potrošačkim ugovorima i zapošljavanju, slabija strana u sporu trebala bi biti zaštićena propisima o nadležnosti tako da oni više pogoduju zadovoljavanju njezinih interesa nego što to omogućuju opći propisi.

5 U članku 2. stavku 1. iste uredbe navedeno je načelo prema kojem se osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.

6 U stvarima koje se odnose na ugovore, u članku 5. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 44/2001 predviđeno je da je nadležan sud u mjestu izvršenja obveze koja čini temelj zahtjeva.

7 Tekst članka 15. stavka 1. navedene uredbe glasi:

„U stvarima koje se odnose na ugovor koji sklapa osoba – potrošač, u svrhe za koje se može smatrati da su izvan njezine profesionalne djelatnosti, nadležnost se utvrđuje odredbama ovog odjeljka, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 4. i članka 5. točke 5:

[...]

c) u svim drugim slučajevima, ako je ugovor sklopljen s osobom koja se bavi trgovačkom ili profesionalnom aktivnošću u državi članici u kojoj potrošač ima domicil ili ako na bilo koji drugi način usmjerava takvu aktivnost prema toj državi članici ili prema većem broju država uključujući i tu državu članicu, a ugovor pripada u područje takvih aktivnosti.”

8 Članak 16. u stavcima 1. i 2. Uredbe br. 44/2001 određuje:

„1. Potrošač može pokrenuti postupak protiv druge ugovorne stranke bilo pred sudovima države članice u kojoj ta stranka ima domicil, bilo pred sudovima mjesta u kojemu potrošač ima domicil.

2. Postupak protiv potrošača druga ugovorna stranka može pokrenuti samo pred sudovima države članice u kojoj potrošač ima domicil.

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je L. Emrek, koji ima domicil u Saarbrückenu (Njemačka), u vrijeme zbivanja činjenica iz glavnog postupka bio u potrazi za rabljenim motornim vozilom.

10 U Spicherenu (Francuska), gradu smještenom blizu njemačke granice, V. Sabranovic vodi poduzeće registrirano pod tvrtkom Vlado Automobiles Import-Export koje se bavi prodajom rabljenih motornih vozila. U navedeno vrijeme imao je internetsku stranicu na kojoj su bili objavljeni podaci o njegovu poduzeću, uključujući francuski telefonski broj i njemački broj mobilnog telefona, zajedno s pripadajućim međunarodnim pozivnim brojevima.

11 S obzirom da je za postojanje poduzeća V. Sabranovica i mogućnost kupovine automobila saznao putem poznanika, a ne posredstvom navedene internetske stranice, L. Emrek uputio se u sjedište tog poduzeća u Spicherenu.

12 Tako je 13. rujna 2010. L. Emrek kao potrošač sklopio s V. Sabranovicem, u njegovim poslovnim prostorijama, pisani ugovor o kupoprodaji rabljenog vozila.

13 Tužbom koju je nakon toga podnio pred Amtsgerichtom Saarbrücken (Njemačka), L. Emrek je protiv V. Sabranovica postavio zahtjeve temeljem jamstva. On je naveo da je temeljem članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/2001, taj sud imao međunarodnu nadležnost za odlučivanje o toj tužbi. Iz internetske stranice V. Sabranovica proizlazilo je da je njegova trgovačka aktivnost usmjerena i prema Njemačkoj.

14 Navedeni sud proglasio je zahtjev L. Emreka nedopuštenim smatrajući da se u predmetnom slučaju ne primjenjuje članak 15. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 44/2001 jer V. Sabranovic nije, u smislu te odredbe, usmjerio svoju trgovačku aktivnost prema Njemačkoj.

15 L. Emrek je pred sudom koji je uputio zahtjev protiv te odluke podnio žalbu u kojoj je naveo da se člankom 15. stavkom 1. točkom (c) Uredbe br. 44/2001 ne zahtijeva postojanje uzročne veze između trgovačke aktivnosti usmjerene prema državi članici potrošača i sklapanja ugovora. Tom se odredbom ne zahtijeva ni da ugovor bude sklopljen na daljinu.

16 Landgericht Saarbrücken smatra da je u glavnom postupku utvrđeno da je trgovačka aktivnost V. Sabranovica bila usmjerena prema Njemačkoj. Točnije, navođenje međunarodnog pozivnog broja za Francusku kao i njemačkog broja mobilnog telefona ostavilo je dojam da taj trgovac nastoji pridobiti klijente čije je sjedište izvan Francuske, osobito one koji se nalaze na njemačkom pograničnom području.

17 Prema navedenom sudu, čak i kad bismo morali smatrati da sklapanje ugovora na daljinu nije uvjet za primjenu članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/2001, internetska stranica trgovca bi ipak, kako bi se izbjeglo neograničeno proširenje područja primjene te odredbe, trebala biti barem povod stvarnom sklapanju ugovora s potrošačem. Stoga je taj sud utvrdio da se navedena odredba ne bi trebala primjenjivati u slučajevima kad potrošač „slučajno“ sklopi ugovor s „poduzetnikom”.

18 U tim je okolnostima Landgericht Saarbrücken odlučio prekinuti postupak i zatražiti od Suda da se u prethodnom postupku izjasni o sljedećim pitanjima:

„1. U slučajevima kada je internetska stranica poduzetnika usmjerena prema državi članici potrošača, zahtijeva li se člankom 15. stavkom 1. točkom (c) Uredbe [br. 44/2001], kao dodatnim nepisanim uvjetom, da je potrošač naveden na sklapanje ugovora putem internetske stranice poduzetnika te da stoga postoji uzročna veza između internetske stranice i sklapanja ugovora?

2. Ako mora postojati uzročna veza između aktivnosti koja je usmjerena prema državi članici potrošača i sklapanja ugovora, zahtijeva li se člankom 15. stavkom 1. točkom (c) Uredbe br. 44/2001 i da je ugovor sklopljen na daljinu?"

O prethodnim pitanjima

19 Najprije bi trebalo pojasniti da je u svojoj presudi od 6. rujna 2012. Mühlleitner (C-190/11), Sud već odgovorio na drugo prethodno pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev u ovom predmetu, time što je presudio da članak 15. stavak 1. točku (c) Uredbe br. 44/2001 valja tumačiti na način da se njime ne zahtijeva da ugovor između potrošača i poduzetnika mora biti sklopljen na daljinu.

20 Iz toga slijedi da valja razmotriti samo prvo pitanje kojim sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li se članak 15. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da se njime zahtijeva postojanje uzročne veze između sredstva upotrijebljenog kako bi se trgovačka ili profesionalna aktivnost usmjerila prema državi članici u kojoj potrošač ima domicil, odnosno internetske stranice, i sklapanja ugovora s tim potrošačem.

21 U tom smislu valja ponajprije utvrditi da, na temelju članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/200, primjena te odredbe izričito ne ovisi o postojanju takve uzročne veze.

22 Naime, iz formulacije navedene odredbe proizlazi da se ona primjenjuje kad su ispunjena dva posebna uvjeta. S jedne strane, nužno je da trgovac obavlja trgovačke ili profesionalne aktivnosti u državi članici u kojoj potrošač ima domicil ili da u svakom slučaju usmjerava svoje aktivnosti prema toj državi članici ili prema više država uključujući i tu državu članicu i da, s druge strane, sporni ugovor bude obuhvaćen takvim aktivnostima.

23 Sud je već utvrdio da se bitan uvjet za primjenu članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/2001 odnosi na trgovačku ili profesionalnu aktivnost usmjerenu prema državi domicila potrošača (gore navedena presuda Mühlleitner, t. 44.) te, u predmetnom slučaju, sud koji je uputio zahtjev smatra da je taj uvjet ispunjen.

24 Kao drugo, kad je riječ o teleološkom tumačenju članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/2001, valja primijetiti da bi dodavanje dodatnog nepisanog uvjeta koji se odnosi na postojanje uzročne veze poput one spomenute u točki 20. ove presude bilo protivno cilju te odredbe, odnosno zaštiti potrošača koji se smatraju slabijom strankom ugovorâ koje sklapaju s poduzetnikom.

25 Naime, kao što je Europska komisija navela, a nezavisni odvjetnik primijetio u točki 25. svojeg mišljenja, valja utvrditi da bi zahtjev da potrošač prethodno posjeti internetsku stranicu mogao dovesti do problema u dokazivanju, osobito ako ugovor, kao što je to slučaj u predmetu u glavnom postupku, nije sklopljen na daljinu posredstvom iste te stranice. U takvom slučaju bi poteškoće povezane s dokazivanjem postojanja uzročne veze između sredstva upotrijebljenog za usmjeravanje aktivnosti, odnosno internetske stranice, i sklapanja ugovora, mogle odvratiti potrošače od pokretanja postupaka pred nacionalnim sudovima temeljem članaka 15. i 16. Uredbe br. 44/2001 te bi oslabile zaštitu potrošača kojoj teže te odredbe.

26 Ipak, kao što je i nezavisni odvjetnik naveo u točki 26. svojeg mišljenja, iako navedena uzročna veza nije nepisani uvjet o kojem ovisi primjena navedenog članka 15. stavka 1. točke (c), ipak ostaje činjenica da ona može predstavljati čvrstu indiciju koju nacionalni sud može uzeti u obzir u trenutku utvrđivanja je li aktivnost stvarno usmjerena prema državi članici u kojoj potrošač ima prebivalište.

27 S time u vezi valja podsjetiti da je u Sud točki 93. i u izreci svoje presude od 7. prosinca 2010., Pammer i Hotel Alpenhof (C-585/08 i C-144/09, Zb. str. I-12527.), utvrdio netaksativan popis indicija koji bi mogao pomoći nacionalnom sudu prilikom ocjene je li ispunjen bitan uvjet u pogledu trgovačke aktivnosti usmjerene prema državi članici u kojoj potrošač ima domicil.

28 Nadalje, u svojoj gore navedenoj presudi Mühlleitner, iako je utvrdio da primjena navedenog članka 15. stavka 1. točke (c) ne ovisi o sklapanju potrošačkog ugovora na daljinu, Sud, u točki 44. iste presude, na navedeni neiscrpan popis dodao je druge indicije koje se odnose osobito na „uspostavu kontakta na daljinu" i „sklapanje potrošačkog ugovora na daljinu" pomoću kojih se može utvrditi da se ugovor odnosi na aktivnost usmjerenu prema državi članici u kojoj potrošač ima prebivalište.

29 Kako bi se izbjeglo proširivanje područja primjene članka 15. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 44/2001, valja primijetiti da uzročnu vezu koja je predmet prvog prethodnog pitanja treba smatrati indicijom „usmjerene aktivnosti" jednako kao i „uspostavu kontakta na daljinu" koja dovodi do toga da se potrošač ugovorno obveže na daljinu.

30 Osim toga, kao što je i nezavisni odvjetnik primijetio u točkama 33. do 38. svog mišljenja, okolnost da trgovac, poput onog u glavnom postupku, ima sjedište u državi članici u blizini granice s drugom državom članicom, na konurbacijskom području koje se proteže duž obje strane granice i da koristi telefonski broj koji mu je dodijelila druga država članica te ga stavlja na raspolaganje svojim potencijalnim klijentima sa sjedištem u toj državi članici kako bi mogli izbjeći trošak međunarodnog poziva, isto tako može predstavljati indiciju da je njegova aktivnost „usmjerena prema" toj drugoj državi članici.

31 U svakom slučaju, na sudu koji je uputio zahtjev je da izvrši sveukupnu ocjenu okolnosti u kojima je sklopljen potrošački ugovor iz predmeta u glavnom postupku kako bi odlučio je li, ovisno o postojanju ili nepostojanju indicija koje se nalaze ili ne nalaze na neiscrpnom popisu koji je utvrdio Sud u relevantnoj sudskoj praksi navedenoj u točkama 27. i 28. ove presude, mjerodavan članak 15. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 44/2001.

32 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 15. stavak 1. točku (c) Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da se njime ne zahtijeva postojanje uzročne veze između sredstva upotrijebljenog kako bi se trgovačka ili profesionalna aktivnost usmjerila prema državi članici u kojoj potrošač ima prebivalište, odnosno internetske stranice, i sklapanja ugovora s tim potrošačem. Ipak, postojanje jedne takve uzročne veze predstavlja indiciju povezanosti ugovora i takve aktivnosti.

Troškovi

33 Budući da postupak, u odnosu na stranke glavnog postupka, ima svojstvo prethodnog pitanja pred nacionalnim sudom, na nacionalnom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, različiti od troškova spomenutih stranaka, ne mogu biti predmet naknade.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 15. stavak 1. točku (c) Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. listopada 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da se njime ne zahtijeva postojanje uzročne veze između sredstva upotrijebljenog kako bi se trgovačka ili profesionalna aktivnost usmjerila prema državi članici u

kojoj potrošač ima prebivalište, odnosno internetske stranice, i sklapanja ugovora s tim potrošačem. Ipak, postojanje jedne takve uzročne veze predstavlja indiciju povezanosti ugovora i takve aktivnosti.

Potpisi